سامعاۋ جولى "ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جولدى" بىرگە قۇراتىن مەملەكەتتەرگە بارعاندا

قازاقستان الماتى قالاسى

سيفرلى جىبەك جولى جۇڭگو ـ قازاقستان تەڭداسسىز دامۋىنىڭ داڭعىل جولىن اشتى

سامعاۋ جولى · ارمانعا قانات قاعۋ

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ تىلشىلارى جاۋ چۇنحۋا، لي چۇنشيا

9 ـ ايدىڭ 13 ـ كۇنى. قازاقستان الماتى قالاسى ساپايەۋا كوشەسى 29 ـ ءنومىر. شاعىن قوس قاباتتى عيماراتتى قورشاي وسكەن فرانسيا شىناري باياۋ سەبەزگىلەگەن جاڭبىرعا مالشىنىپ، قانىق جاسىل تۇسكە ەندى.

شاعىن عيماراتقا كىرگەندە، ءىش جاقتاعى تەلەفون شىرىلى، ءتىل تاقتاسىن باسقان داۋىس، جىن زالىنداعى تالقى ۇندەرى بىرتىندەپ انىق ەستىلە باستادى.

ساپايەۋا كوشەسى 29 ـ نومىرگە ورنالاسقان شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ قازاقستاندا تۇراتىن ءىس باسقارماسى 2022 ـ جىلى جۇمىس باستاعاننان بەرگى نەگىزگى مىندەتى ــ قازاقستاننىڭ كەدەن، تەمىر جول، سالىق سىندى تاراۋلارىمەن تىلدەسۇدى، سايكەستىرۋدى كۇشەيتىپ، سيفرلاندىرۋ تەحنيكاسى مەن سيفرلانعان كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىرىن تىرەك ەتىپ، جۇڭگونىڭ سىرتقى ساۋدا كاسىپورىندارى مەن قازاقستاننىڭ ءار-قايسى قاتىستى ورىندارى اراسىندا سەنىمدىلىك مەحانيزمىن جانە تاماشا قاتىناس ورناتۋىنا بەرىك نەگىز قالاۋ.

300 كيلومەتردەن استام جەردەگى جۇڭگو ـ قازاقستان قورعاس حالقارالىق شەكارا سەلبەستىك ورتالعىندا شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى اشقان جۇڭگو ـ قازاقستان قورعاس حالقارالىق شەكارا سەلبەستىك ورتالعىندا ينتەرنەتتەگى جالعانعان باقىلاۋ ـ باسقارۋ تۇعىرى ينتەرنەتتە اينالىمعا تۇسكەننەن كەيىن، ۇلكەن ساندىق مالىمەتتەن پايدالانىپ شەكارالىق سەلبەستىك ورتالەعى ىشىندە ءوتىنىش ەتۋ، تۇرگە ءبولىپ شوعىرلى تاسىمالداۋ جانە كەدەندەن دەربەس وتكىزۋ سىندى يەۋاتتارىدى كەمەلدەندىرۋدى جۇزەگە اسىرىدى. ءبىراق سەرىكتەستىكتىڭ باسالقاسى ۋاقىت شيۋجيانىنىڭ نازارىندا بۇل ءالى دە جەتكىلىكسىز ەدى.

"باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ تۇعىرىنىڭ قۇرىلىپ سىكە قوسىلۋى تەك ءبىزدىڭ ىرىقتىلىقپەن سىرتقا شعارىپ، قازاقستاننىڭ ينفورماتسيالاندىرۋ جۇيەسى قابىلەتىن جوعارىلاتۋىنا دەم بەرىپ، اناعۇرلىم كەڭ كولەمدە ورتاق سەلبەسۋ، بىرگە يگىلىككە كەنەلۋدى جۇزەگە اسىرۋداعى ءبىر ۇمتىلىسىمىز عانا". ۋاقىت شيۋجيانىنىڭ الداعى ۇزاق بولاشاقتىق ورنالاستىرۋى بولسا، "جۇمساق بولشەكتەردى ۇلاستىرۋ" ارقىلى "قاتتى بولشەكتەردى ۇلاستىرۋعا" دەم بەرىپ، جۇڭگو ـ قازاقستان ەكى ەلدىڭ سيفرلى جىبەك جولىنداعى سىرتقى ساۋدا كاسىبى جۇيەسىن ۇلاستىرۋ ـ تۇتاستىرۋدى جەبەپ، باقىلاۋ ـ باسقارۋدى ءۇزىلىسسىز ىنداۋدى ىلگەرىلەتپە، سىرتقى ساۋدا كاسىپورىندارىنىڭ جۇڭگو ـ قازاقستان ەكونوميكا ـ ساۋدا بارىسى ـ كەلىسىم بارىسىنىڭ ءتىپتى دە قولايلى بولۋىن ءارى وزىندىك قۇنىن تومەندەتىپ، ونىمدىلىگىن ارتتىرۋىنا دەم بەرۋ.

قايتكەندە ارنانى كەمەلدەندىرىپ، اينالىسقا ءتۇسىرىپ، "ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جولدى" بىرگە قۇرۋدى ساپالى ورىندالۋىنا بولادى؟ 2021 ـ جىلى ءتۇراعا شي جينپيڭ جۇڭگو ـ ورتا، شىعىس ەۋروپا ەلدەرى باسشىلارىنىڭ كەزدەسۋىندە ارقاۋ ءسوز سويلەگەندە: كەدەن ساۋداسى حاۋىپسىزدىگىن جانە كەدەننەن ءوتۋدى قولايلىلاستىرۋ سەلبەستىگىن تەرەڭدەتىپ، "زەردەلى كەدەن، زەردەلى شەكارا، زەردەلى بىرگە يگىلىكتەنىپ ۇلاستىرۋ" سەلبەستىك ءتۇيىنىن ورىستەتۋ كەرەك، ـ دەپ اتاپ كورسەتكەن ەدى.

شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلىنىڭ دامۋىنا ەرەكشە نازار اۋدارعان جۇڭگو شەكارا وتكەلى قوعامىنىڭ ەرەكشە ۇسىنىس ەتىلگەن مامانى دۇان لينشياۋ بۇل مەملەكەت دەڭگەيىندە نازاردى ۇلاستىرۋ ـ تۇتاستىرۋعا شوعىرلاندىرىپ، سيفرلى ەكونوميكانى دامىتۋ، "جۇڭگو جوباسىن" سىرتقا شىعارۋدى ىلگەرىلەتۋ ءۇشىن العا قويىلعان ءادىسناما دەپ قارادى.

"كىم وسى 'ءادىسنامانى' الدىمەن ويداعىداي پايدالانا السا، سيفرلانعان شەكارا وتكەل قۇرىلىسى جاعىندا ورايعا الدىمەن يە بولادى"، ـ دەدى دۇان لينشياۋ.

شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ قازاقستاندا تۇراتىن ءىس باسقارماسىنداعى بارلىق ادامنىڭ ورتاق قۇلشىنۋىندا، بىيل 3 ـ ايدا جۇڭگو شينجياڭ دوستىق اۋىس ـ كۇيىس سارالاۋ ۇيىرمەسى قازاقستانعا ساپارلاي بارعاندا، شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى قازاقستان مەملەكەتتىك تەمىر جول سەرىكتەستىگىمەن "مەملەكەت اتاعان تەمىر جول سيفرلى ساۋدا تالون ـ كۇالىكتەرىنە كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىرىن" بىرلەسپە قۇرۋ، شارۋاشىلىق جۇرگىزۋ جونىندە ستراتەگيالىق سەلبەستىك كەلىسىمىنە قول قويدى. قازىر كوپشىلىك ءبىر نيەتپەن سەلبەسپە، كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىردىنىڭ ينتەرنەت جەلىسىنە شعارىلىپ، جۇمىس جۇرگىزۋىن ىلگەرىلەتۋدە.

ءار كۇنى قاربالاستىقتان مۇرىنعا سۋ جەتپەيدى، ءبىراق قازاقستاندىق قىزمەتكەر ءالىدا شارشاعانىن ۇمىتپە كەتەدى.

"تۇعىر قازاقستاندا ينتەرنەت جەلىسىنە شعارىلىپ، جۇمىس جۇرگىزگەنىن كەيىن، قازاقستاننىڭ تەمىر جول، پوچتا ىستەرى، تاس جول شەكارا وتكەلى جانە كەدەن ينفورماتسيالاندىرۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋىنا سەپتىگى تيەدى، زات اينالىمى تەزدەپ، كەدەننەن ءوتۋ اناعۇرلىم ىركىلىسسىزدەنەدى". ءالىدا بىلاي دەدى: جۇڭگودان كەلگەن زاتتار قازاقستانعا جەتكىزىلگەننەن كەيىن، جۇڭگو جاقپەن ساندى مالىمەتتەردى ۇشتاستىرۋ تەحنيكالىق تىرەگى جەتكىلىكسىز بولعاندىقتان، قازاقستان جاقتىڭ قىزمەتكەرلەرى كۇالىك سىندى بەلگىلەر ينفورماتسيالارىن قولمەن تىزىمدەيدى، الايدا شەكارا اتتاعان ەلەكترونديى ساۋدا كاسىپتەرى ۇزدىكسىز كوبەيگەندىكتەن، بۇل قازاقستان تەمىر جولىنىڭ كەدەندە انقتاۋىنا، كەدەننەن وتكەرۋىنە اۋىرتپاشىلىق تۋدىردى.

شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى "جۇڭگو (شينجياڭ) حالقارالىق ساۋدا ءبىر تەرەزەلى" تۇعىرىن اشىپ پايدالانۋ نەگىزىندە، حالقارالىق ساۋدادا ءبىر تەرەزەلى بولۋدى سيفرلاندىرۋ ۇيىرمەسى قازاقستانعا ساپارلاي بارعاندا، شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى قازاقستان مەملەكەتتىك تەمىر جول سەرىكتەستىگىمەن "مەملەكەت اتاعان تەمىر جول سيفرلى ساۋدا تالون ـ كۇالىكتەرىنە كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىرىن" بىرلەسپە قۇرۋ، شارۋاشىلىق جۇرگىزۋ جونىندە ستراتەگيالىق سەلبەستىك كەلىسىمىنە قول قويدى. قازىر كوپشىلىك ءبىر نيەتپەن سەلبەسپە، كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىردىنىڭ ينتەرنەت جەلىسىنە شعارىلىپ، جۇمىس جۇرگىزۋىن ىلگەرىلەتۋدە.

ءار كۇنى قاربالاستىقتان مۇرىنعا سۋ جەتپەيدى، ءبىراق قازاقستاندىق قىزمەتكەر ءالىدا شارشاعانىن ۇمىتپە كەتەدى.

"تۇعىر قازاقستاندا ينتەرنەت جەلىسىنە شعارىلىپ، جۇمىس جۇرگىزگەنىن كەيىن، قازاقستاننىڭ تەمىر جول، پوچتا ىستەرى، تاس جول شەكارا وتكەلى جانە كەدەن ينفورماتسيالاندىرۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋىنا سەپتىگى تيەدى، زات اينالىمى تەزدەپ، كەدەننەن ءوتۋ اناعۇرلىم ىركىلىسسىزدەنەدى". ءالىدا بىلاي دەدى: جۇڭگودان كەلگەن زاتتار قازاقستانعا جەتكىزىلگەننەن كەيىن، جۇڭگو جاقپەن ساندى مالىمەتتەردى ۇشتاستىرۋ تەحنيكالىق تىرەگى جەتكىلىكسىز بولعاندىقتان، قازاقستان جاقتىڭ قىزمەتكەرلەرى كۇالىك سىندى بەلگىلەر ينفورماتسيالارىن قولمەن تىزىمدەيدى، الايدا شەكارا اتتاعان ەلەكترونديى ساۋدا كاسىپتەرى ۇزدىكسىز كوبەيگەندىكتەن، بۇل قازاقستان تەمىر جولىنىڭ كەدەندە انقتاۋىنا، كەدەننەن وتكەرۋىنە اۋىرتپاشىلىق تۋدىردى.

شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى "جۇڭگو (شينجياڭ) حالقارالىق ساۋدا ءبىر تەرەزەلى" تۇعىرىن اشىپ پايدالانۋ نەگىزىندە، حالقارالىق ساۋدادا ءبىر تەرەزەلى بولۋدى سيفرلاندىرۋ تەحنيكالىق تىرەگى جەتكىلىكسىز بولعاندىقتان، قازاقستان جاقتىڭ قىزمەتكەرلەرى كۇالىك سىندى بەلگىلەر ينفورماتسيالارىن قولمەن تىزىمدەيدى، الايدا شەكارا اتتاعان ەلەكترونديى ساۋدا كاسىپتەرى ۇزدىكسىز كوبەيگەندىكتەن، بۇل قازاقستان تەمىر جولىنىڭ كەدەندە انقتاۋىنا، كەدەننەن وتكەرۋىنە اۋىرتپاشىلىق تۋدىردى.

ءالىدا ءتىنتۇىردى اقىرىن ءتۇرتىپ، "جۇڭگو (شينجياڭ) حالقارالىق ساۋدا ءبىر تەرەزەلى" تۇعىرىنا كونتىنەردىڭ كۇالىك تالونى سىندى نەگىزگى ينفورماتسيالاردى كىرگىزدى، سيستەما زاتتىڭ سانى، ءتۇرى، سالماعى قاتارلىلاردى قامتىعان نەگىزگى ينفورماتسيالاردى دەرەۋ كورسەتتى. تاسىمالداۋ ءنومىرىن توراپقا جولداعاننان كەيىن، سيستەما زاتتى ىڭعايىنا قاراي بىرىكتىرىپ، قاريدارداڭ قاجەتىنە ساي اعىلشىنشا، ورىسشا، قازاقشا سياقتى كوپ تىلگە اينالدىرىپ، كەدەنگە مالىمدەۋ كۇالىگىن جاساپ شعاردى. قازاقستان كەدەنگە مالىمدەۋ كۇالىگىن تاپسىرىپ العاننان كەيىن، جولاقتى كودتى جايماسا بولعانى، كۇالىك بەلەتىن شعارا الادى. بۇل زات جۇڭگودا كەدەننەن شعارىلىپ، كەدەنگە مالىمدەلگەننەن كەيىن، قازاقستان جاق ءبىر ۋاقىتتا شەكارادان كىرۋ (شەكارادان ءوتۋ) كەدەنگە مالىمدەۋ كۇالىگىن تاپسىرىپ الادى، زات قازاقستانعا جەتىپ بارماي تۇرىپ، زاتتىڭ انىق ـ قانىعىنا جەتىپ بولادى. ادام كۇشىمەن بەلەت ـ كۇالىك تولتىرۋدىڭ قاجەتى جوق، ءبىر ۋاگون زاتتى كەدەنگە مالىمدەۋ بارىسىنا نەبارى 45 سەكۇند قاجەت، كەدەندە انقتاۋ، كەدەننەن وتكىزۋ ونىمدىلىگى بارىنشا جوعارىلايدى.

"تۇعىردى اشۋ بارىسىنداعى ەڭ ۇلكەن قيىندىق زاتقا قازاقستان جاقتىڭ تاۋار ءنومىرىن بەلگىلەگەندە، جۇڭگو ولشەمى مەن قازاقستاننىڭ ولشەمىن ىركىلىسسىز اينالدىرۋدى جۇزەگە اسىرۋ بولدى، قازىر تۇعىردا 260 مىڭ تاۋار ءنومىرى ساقتاۋلى". ۋاڭ شياۋجيان بىلاي دەدى: سيفرلى ەكونوميكانىڭ "جۇڭگو جوباسى" سىرتقا شعارۋدىڭ يگىلىكتى ۇمتىلىسى رەتىندە، قازىر جۇلگەلىك كەلىسىمگە سايات سيفرلاندىرۋ جۇيەسى تۇعىرىنىڭ 1.0 نۇسقاسىن تولىق اشىپ بولدى ءارى ينتەرنەت جەلىسىندە سىناق ەتتى. قازاقستان جاقپەن ينتەرنەت جەلىسىندە اينالىمعا سالۋ ۋاقىتىن ويداعىداي اقىلداسقاننان كەيىن، ءىس جۇزىندە قولدانۋعا بولادى.

"قورعاس (جۇڭگو) ــ نۇرجول (قازاقستان) تاس جول شەكارا اتتاعان سيفرلانعان كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىرى"، "قازاقستان پوچتا ىستەرى ەلەكترونديى ساۋدا تۇعىرىن قۇرۋ، جۇمىس جۇرگىزۋ جانە سايكەستى سيفرلى زات تاسىمالى كەدەندە انقتاۋ جۇيەسى"... شينجياڭ ەلەكترونديى شەكارا وتكەلى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ سىرتقا شعۋ قادامىنىڭ جەدەلدەۋىنە ىلەسە، ساندى مالىمەتتىڭ دەمەۋىندەگى ەكونوميكالىق قۇن اناعۇرلىم كادەگە جاراتىلىپ، بارعان سايىن داڭعىلدانا تۇسكەن سيفرلى جىبەك جولى جۇڭگو مەن قازاقستاننىڭ بولاشاقتا اناعۇرلىم جوعارى دەڭگەيدە بىرلەسپە ارەكەتتەنىپ داموىنا قوزعاۋشى كۇش ۇستەيتىن بولادى.

"ءبىز قازاقستان جاقتىڭ قاتىستى تاراۋلارىمەن ءتۇيىلىسۋدى جەدەلدەتىپ جاتىرمىز، وسى شەكارا اتتاعان سيفرلانعان تالون ـ كۇالىك كەشەندى قىزمەت وتەۋ تۇعىرى تەز ارادا پايدالانىلۋعا بەرىلەدى"، ـ دەدى ءالىدا.

(باسى 1 ـ بەتتە)

سوندايـ ـ اق ولاردىڭ بەلسەندىلىگىن، جاسامپازدىعىن تولىق ساۋلەلەندىرۋدى ماڭىزدى ءتۇيىن ەتىپ، اقىل ـ پاراسات جاعىنان شينجياڭعا كومەكتەسۋدە سۇبەلى جەتىستىكتەرگە قول جەتكىزۋدى تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتتى.

"ۇيىرمە قۇراۋ ۇلگىسىندە" شينجياڭعا كومەكتەسۋدىڭ ونىمدىلىگى كورنەكتىلەندى

بيىل 5 ـ ايدا حوتان ايماقتىق حالىق شيپاحاناسى تيانجين قالاسى ەمدەۋ ماماندارىنىڭ كومەگىندە ماڭدايشالىق اسپ، جاراقات ەمدەۋ ورتالىعىن قۇردى. "وسى ورتالىق قۇرىلعاننان كەيىن، قابىلدانعان ناۋقاستارعا سول ساتتە ءارقايسى ءبولىم ماماندارىن سايكەستىرۋ ارقىلى بىرلەسپە ەمدەۋ جۇرگىزىلدى، ەمدەۋدەگى ەڭ ۇتىمدى ۋاقىتتى قولدان وتكىزىپ المايتىن بولدىق"، ـ دەدى وسى شيپاحانانىڭ سۇيەك ءبولىمىنىڭ شيپاگەرى ماھەتيمىن ءماتتۇردى. ەمدەۋ دارىندىلارىنىڭ "ۇيىرمە قۇراۋ ۇلگىسىندە" شينجياڭعا كومەكتەسۋى حوتان ايماقتىق حالىق شيپاحاناسىنىڭ ءپان جۇيەسىن اناعۇرلىم كەمەلدەندىرىپ، دياگنوز قويۋ، ەمدەۋ نسانداردىن اناعۇرلىم تولىق ورنالاستىرىپ، شيپاحانانىڭ دياگنوز قويۋ، ەمدەۋ قابىلەتى مەن قىزمەت ونىمدىلىگىن كورنەكتى جوعارىلاتتى.

ەمدەۋ دارىندىلارى جاعىنان شينجياڭعا كومەكتەسۋ ــ اقىل ـ پاراسات جاعىنان شينجياڭعا كومەكتەسۋدىڭ ماڭىزدى قۇرامداس بولىگى. ورتالىق كوميتەت ۇيىمداستىرۋ ءبولىمى ەمدەلەكەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كوميتەتى سياقتى تاراۋلارمەن بىرگە ەمدەۋ دارىندىلارىنىڭ "ۇيىرمە قۇراۋ ۇلگىسىندە" شينجياڭعا كومەكتەسۋ قىزمەتىن ۇيىمداستىرىپ اتقاردى. سوڭعى 2 جىلدان بەرى شينجياڭعا كومەكتەسۋشى ماماندار ۇجىمى "1 + 7" كومەككە يە بولعان شيپاحانانىڭ 149 ارناۋلى ءبولىمدى دامىتۋ جوباسىن جاساۋىنا، جاڭادان 17 ارناۋلى ءبولىم، ايماق دارەجەلى 31 ءتۇيىندى ارناۋلى ءبولىم قۇرۋىنا، شۇعىل، قاتەرلى، سالماقتى ناۋقاستاردى قۇتقارۋ، ەمدەۋ ورتالىعىنان 24ىن قۇرۋىنا، جاڭا تەحنيكا، جاڭا نسانناننان 839دى ورىستەتۋىنە كومەكتەستى. "سالماقتى ناۋقاستار اۋتونومياسىلى رايوننان شىقپاۋ، قالىپتى ناۋقاستار ايماق، وبلىس، قالادان شىقپاۋ، جەڭىل ناۋقاستار اۋدان، قالا، رايوننان شىقپاۋ" نسانىنا بىرتىندەپ جۇزەگە استى.

شينجياڭعا كومەككە كەلگەن ماماندار ۇجىمىنىڭ كومەكتەسۋىندە، كومەككە يە بولعان شيپاحانالاردىڭ باسقارۋ ۇلگىسى كۇننەن ـ كۇنگە ەگجەي ـ تەگجەيلىلەنىپ، ەمدەۋ دارىندىلارى قوسىنى ۇزدىكسىز زورايىپ، ەمدەۋ بويىنشا ۇيىرمە قۇراۋ ونىمدىلىگى ۇزدىكسىز كورنەكتىلەندى.

شينجياڭعا كومەككە كەلگەن ەمدەۋ دارىندىلارى اقىل ـ پاراسات باسىمدىعىن جانە كومەكتەسۋشى جاقتىڭ بايلىق باسىمدىعىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، "1 + 7" كومەككە يە بولعان شيپاحانانى باستاماشى ەتە وتىرىپ ىشكەرىلەي ەمدەۋ بىرىككەن تۇلعاسىن ۇيىمداستىرىپ، 61 اۋدان، قالا، رايوندى، 83 اۋىل، قالاشقى، 1185 قىستاقتى (الەۋمەتتىك اۋماق) قامتىدى. وسى زامانعى ينفورماتسيا تەحنيكاسىنان پايدالانىپ، "1 + 7" كومەككە يە بولعان شيپاحانانىڭ 94 كومەكتەسۋشى شيپاحاناسى، اۋدان دارەجەلى 66 شيپاحانامەن، 299 اۋىل، قالاشق ەمحاناسىمەن الىس ارالقتان ەمدەۋ سەلبەستىك تورىن قۇرۋدى ىلگەرىلەتىپ، الىس ارالقتان 52 مىڭ ادام (رەت) دياگنوز قويىپ، ەمدەلەكەتتىك ءدارى ـ دارمەك باقىلاۋ ـ باسقارۋ مەكەمەسى بۇكىل ەلدەگى ءدارى ـ دارمەك باقىلاۋ ـ باسقارۋ جۇيەسىندەگى بايلىقتى ءونىمدى بىرىكتىرىپ، شينجياڭعا كومەكتەسەتىن ولكە، قالا جانە ورتالىق ورىندارى وقۋ ـ اعارتۋ، ەلىم ـ تەحنيكا، اۋىل شارۋاشىلىعى، سۋ يگىلىگى، كاسىپ سالاسىنىڭ دامۋى، باقشا رايونىن باسقارۋ سياقتى ءتۇيىندى سالالاردا دا "ۇيىرمە قۇراۋ ۇلگىسىندەگى" شينجياڭعا كومەكتەسۋدى ۇزدىكسىز تەرەڭدەتتى، كەڭەيتتى.

شينجياڭ شينجياڭعا كومەكتەسەتىن وقتۇشىلار كۇشىن تۇرلىشە ارنادان پايدالانىپ تاڭداپ جىبەرۋدى ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ، وقۋ ـ اعارتۋ دارىندىلارىنىڭ "ۇيىرمە قۇراۋ ۇلگىسىندە" شينجياڭعا كومەكتەسەتىن 200گە تارتا ۇجمەن ۇيىمداستىرىپ قۇرۋدىن ىلگەرىلەتىپ، مەكتەپكە دەيىنگى تاربيەدەن تارتىپ جوعارى دارەجەلى وقۋ ـ اعارتۋعا دەيىنگى ءارقايسى وقۋ كەزەڭىن قامتىدى، كومەككە يە بولعان جەردەگى وقۋ ـ اعارتۋ، وقتۇ دەڭگەيىن ءونىمدى جوعارىلاتتى.

دارىندى ەنگزۋ، دارىندى باۋلۋ سەرپىنى كۇشتى بولدى

اۋىل ـ قىستاقتا عىلىم ـ تەحنيكالىق قۇات ۇستەۋ ورتالىعىن تۇلعالاپ سناق جۇرگىزدى؛ شوۋگۋاڭنان "جەرگىلىكتى ماماندارىدى" ۇسىنىس ەتىپ، وزىق تەحنيكادان ۇلگى كورسەتتى، ۇيرەتتى... شاندۇڭ شينجياڭعا كومەكتەسۋدە يكەمدى ۇلگىدە ەنگزگەن دارىندى رەتىندە، قاشقار كۇنلۇن كوكونىس كاسىپ سالاسىن زەرتتەۋ ورنىنىڭ ورىنباسار باستىعى جاۋ ۋي قاشقاردا 3 جىلعا جۇىق ۋاقىت كوكونىس تەحنيكاسى بويىنشا قىزمەت وتەۋ قىزمەتىن ورىستەتپە، جەرگىلىكتى ورىننىڭ ساپالى، تاڭداۋلى كوكونىس تۇقىمىن ەنگزۋىنە، جەتىلدىرۋىنە، اۋىل شارۋاشىلىعىنىدا ونىمدىلىكتى ارتتىرۋعا دەم بەرۋىنە، شارۋالاردىڭ كىرىسىن مولايتۋعا مۇمكىندىك جاسادى.

دارىندى ــ ءبىرىنشى بايلىق. جاڭا داموۋ كەزەڭىنە وتكەننەن كەيىن، شينجياڭ دارىندىلارعا بۇرىنعى ءارقانداي كەزدەگىدەن دە اناعۇرلىم ءزارۋ بولدى. شينجياڭعا كومەكتەسەتىن ءار-قايسى ولكە، قالا جانە ورتالىق ورىندارى اقىل ـ پاراسات جاعىنان شينجياڭعا كومەكتەسۋدى ماڭىزدىسى ەتىپ، اقىل ـ پاراسات جاعىنان شينجياڭعا كومەكتەسۋ نسانىنان 1012نى اتقارىپ، اقىلشىلار جەتەكشىلىك ىستەۋ، تەحنيكالىق ىستەستىك ورناتۋ، نساندار سەلبەستىگى سياقتى تاسىلدەردى قولدانىپ، شينجياڭعا كومەكتەسۋ ارناسىنان پايدالانىپ جوعارى دەڭگەيلى جانە شۇعىل قاجەتتى، تاپشى 47 مىڭنان استام دارىندىنى يكەمدى ەنگزىپ، شينجياڭدا دارىندى تاپشى بولۋداي قيىن ماسەلەنى ءونىمدى شەشىپ، شينجياڭنىڭ رەفورماسىنا، داموىنا، ورنىقتىلعىنا پارمەندى تۇرده اقىل ـ پاراسات جاعىنان قولداۋ كورسەتتى جانە دارىندى جاعىندا قامتاماسىزدىق ازىرلەدى.

مۇنىڭ ىشىندە فۇجيان ولكەسى اۋىل شارۋاشىلىق تەحنيكاسى دارىندىلارىنان 126 ادامدى 3 توپقا ءبولىپ يكەمدى ۇلگىدە تاڭداپ جىبەردى، شينجياڭدا اۋىل شارۋاشىلىعىنا كومەكتەسىپ قىزمەت وتەۋدى ورىستەتپە، سانجى حۇيزۋ اۋتونومياسى وبلىسىنىڭ ەگىن، مال، بالىق شارۋاشىلىعى وندىرىسىندەگى 429 ماسەلەنى شەشۋىنە كومەكتەسپە، "ايگىلى، ساپالى، ەرەكشە، جاڭا" تۇردەن 271دى ەنگزىپ، وزىق قولدانىلمالى تەحنيكادان 150 ءتۇردى جالپىلاستىردى.

مەملەكەتتىك ءدارى ـ دارمەك باقىلاۋ ـ باسقارۋ مەكەمەسى بۇكىل ەلدەگى ءدارى ـ دارمەك باقىلاۋ ـ باسقارۋ جۇيەسىندەگى بايلىقتى ءونىمدى بىرىكتىرىپ، شينجياڭعا كومەكتەسەتىن 66 كادر ـ دارىندىنى 3 توپقا ءبولىپ شينجياڭدا قىزمەت ىستەۋگە يكەمدى تۇرده تاڭداپ جىبەرىپ، شينجياڭنىڭ ءدارى ـ دارمەك باقىلاۋ ـ باسقارۋ ىستەرىنىڭ دەڭگەيىن جاپىپاي جوعارىلاتتى.

تاپشى، ءزارۋ بولىپ وتىرعان دارىندىلاردى ەنگزدى، جەرگىلىكتى دارىندىلاردى ىستەرتقا شىعاردى. شينجياڭعا كومەكتەسۋشى ءارقايسى ولكە، قالا جانە ورتالىق ورىندارى كومەكتەسۋ ـ جەتەكتەۋ، جوعارىلاتۋ ينجەنەريانسى ۇدايىلاندىرا ورىستەتپە، كادر ـ دارىندىلاردى تاربيەلەۋ، باۋلۋ نسانىن دالمە ـ ءدال اتقارىپ، "شاقىرىپ اكەلۋ"، "سىرتقا شعارۋ" ارقىلى شينجياڭنىڭ ءتۇرلى كادر ـ دارىندىلارىنان 2 ميلليوننان استام ادام (رەت) باۋلىپ، 3500 نەشە كادر ـ دارىندىنى شينجياڭعا كومەكتەسەتىن ولكە، قالالاردا مىندەتكە ءىلىپ ۇيىرەنۋگە تاڭداپ جىبەرىپ، كوز ايىسىن كەڭەيتىپ، قابىلەتىن جوعارىلاتتى.

شاڭحاي قالاسى قاراماىلى قالاسىنىڭ ءىس جۇزىندەگى قاجەتىمەن ۇشتاسىپ، "شاڭحاي ـ قاراماىلى قوناق وقىمىستى" سياقتى ماركالى باۋلۋ نسانىدارىن تۇلعالاپ، 1700 نەشە ادام (رەت) شاڭحاي قالاسىنداعى پارتيا، ۇكىمەت ورگاندارىنا، ايگىلى جوعارى مەكتەپتەرگە، ەمدەۋ قۇرىلىمدارىنا، باقشا رايونى كاسىپورىندارىنا بارىپ ۇيرەنۋگە، تاربيەلەنۋگە تاڭداپ جىبەردى.

ەكولوگيالىق ورتا مينيسترلىگى شينجياڭعا دارىندى باۋلۋدا ساياسات جاعىنان بەيىمدەلىپ، دارىندىلاردى شىنىقتىرۋ، باۋلۋ مەحانيزمىن ورناتىپ، ىلگەرىندى ـ كەيىندى شينجياڭدىق 7 كادردى قابىلداپ، ەكولوگيالىق ورتا مينيسترلىگى، ەكولوگيالىق ورتا مينيسترلىگىنىڭ باتىس تەرىستىك باقىلاۋ ـ تەكسەرۋ مەكەمەسى سياقتى ورىندا تاربيەلەپ، مىندەتكە ءىلىپ شىنقتىردى، 51 رەت ءتۇرلى كۇرس، كاسىپتىك لەكسيا وتكىزدى، كۇرسقا 3000ناننان استام ادام قاتىناسىپ، شينجياڭعا "قورشاعان ورتانى قورعايتىن قۇرىش قوسىن" تۇلعالاپ بەردى.

جۇڭگو عىلىم ـ تەحنيكا قوعامىنان شينجياڭعا كومەككە كەلگەن كادر ـ دارىندىلار "اكادەميكتەردىڭ تيانشان الابى ساپارى"، "عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشقان جۇڭگو" اكادەميك ماماندارىدىڭ شينجياڭ ساپارى سياقتى ورەلى شەشىمدەر بويىنشا اقىل ـ كەڭەس بەرۋدەن قىزمەت وتەۋ قيمىلىن ورىستەپ، 144 اكادەميك، ماماندى شينجياڭعا بارىپ تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزۋگە ۇيىمداستىردى، اۋتونومياىلى رايون مەن اكادەميا 12 سەلبەستىك كەلىسىمىنە قول قويىپ، اۋتونومياىلى رايون ـ عىلىم اكادەمياسىنىڭ سەلبەستىك جاساۋ كومىتەتىن جانە شينجياڭ اكادەميكتەر بىرىككەن كەڭەسىن قۇرىپ، عىلىم ـ تەحنيكا جەتىستىگىنىڭ شينجياڭعا ويىسپ كادەگە جاراۋىن، تيانانانىپ ونىمدىلىك كورسەتۋىن ىلگەرىلەتتى.

2021 ـ جىلى جياڭسۋدا اۋىس ـ كۇيىس جاساپ، ۇيرەنۋدە بولعان 10 كۇندى ەسكە العاندا، اقتاۋ اۋدانى اقتاۋ قالاشعى قايشارىق قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ ورىنباسار شۇجيى، قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ مەڭگەرۋشىسى مايرا سىدىق تەبىرەنسىن باسا الماي: "ورىكەندەگەن ولكە، قالالارعا بارىپ اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ جاعىنداعى جاقسى ادىستەردى، جاقسى تاجىريبەلەردى ۇيرەنۋ مەنىڭ كورىكتى اۋىل ـ قىستاق قۇرىلىسىنا اناعۇرلىم ويداعىداي ات سالىسۋىما پايدالى بولدى"، ـ دەدى.

(جالعاسى 4 ـ بەتتە)